

Andrej Hlinka a jeho znevažovanie za šírenie pravdy o skutočnom postavení Slovákov v Česko-Slovensku v roku 1919

Radomír Tomeček

9. apríla 2026 ✚ Slovensko ✚ Slovenské dejiny, Slovenské osobnosti

Andrej Hlinka (1864 – 1938), slovenský rímskokatolícky kňaz a neskorší vodca národného hnutia, prijal realitu zániku Rakúsko-Uhorska a vzniku Česko-Slovenska v roku 1918. Po skončení *prvej svetovej vojny* (1914 – 1918) a po období *maďarizačného nátlaku* nastal pre Slovákov čas zápasit' za svoje práva v podmienkach nového štátu.

Slováci mohli vnímať už počas prvého roka existencie tohto štátu, že túžba po rovnoprávnom postavení Slovákov v Česko-Slovensku narážala na mnohé prekážky. *Slovenskí katolíci* sledovali so znepokojením prenikanie českých sekularizačných tendencií smerujúcich k znevažovaniu a potláčaniu *katolíckej viery*. A. Hlinka vnímal toto nebezpečenstvo a zápasil za zlepšenie postavenia slovenského národa aj podnikaním namáhavých a riskantných ciest do zahraničia.

Andrej Hlinka (1864 – 1938), slovenský rímskokatolícky kňaz a neskorší vodca národného hnutia

zdroj: snímka obrazovky, youtube.com

Maďarský bolševický vpád na Slovensko v roku 1919

Česko-Slovensko bolo vyhlásené ako samostatný štát dňa 28. októbra 1918. Tento nový štát bol vystavený nepriateľským hrozbám, ktoré ohrozovali jeho existenciu. Viktor Dvorčák (Győző

Dvortsák) (1878 – 1943), maďarský novinár, redaktor a politik, ako predseda *Východoslovenskej národnej rady* vyhlásil v Košiciach dňa 11. decembra 1918 „*Slovenskú ľudovú republiku*“. Tento štát vyhlasoval svoju nezávislosť od Prahy a úzke spojenie s Maďarskom. „*Slovenská ľudová republika*“ existovala do 29. decembra 1918 a zanikla po príchode česko-slovenských vojsk do Košíc.

Béla Kun (1886 – 1938), maďarský komunistický politik židovského pôvodu, získal náklonnosť voči *bolševickej revolúcii* počas svojho vojenského zajatia v Rusku. Stál na čele *Maďarskej republiky rád* resp. *Maďarskej sovietskej republiky*, ktorá existovala v období od 21. marca 1919 do 1. augusta 1919. Tento štát predstavoval *komunistickú diktatúru* spojenú s *diktatúrou proletariátu* a s *revolučným terorom*. Nepriatelia režimu boli fyzicky likvidovaní, pričom továrne, banky a bane boli znárodnené.

Maďarská republika rád prostredníctvom svojej „*Červenej armády*“ následne začala obsadzovať najmä južné oblasti Slovenska. Česko-Slovensko a jeho vojsko utrpelo niekoľko vojenských porážok a Maďari obsadili napríklad aj mestá Košice a Prešov. Maďarské vojská obsadili takmer dve tretiny vtedajšieho slovenského územia.

Slovenská republika rád, resp. *Slovenská sovietska republika*, bola vyhlásená v Prešove a existovala v období od 16. júna 1919 do 7. júla 1919. Antonín Janoušek (1877 – 1941), český komunistický politik a novinár, bol predsedom „*revolučnej vládnej rady*“ tejto republiky.

Na základe francúzskeho vojenského velenia a s francúzskou vojenskou pomocou prebehla úspešná protiofenzíva. Maďarské bolševické jednotky boli v júni 1919 vytlačené z Banskej Štiavnice, Nových Zámkov, Zvolena a z východného Slovenska. Začiatkom júla 1919, na základe vzájomných rokovaní, maďarské vojská opustili územie Slovenska.

Maďarskí bolševici na Slovensku

zdroj: snímka obrazovky, youtube.com

Denník *Slovák* zo dňa 21. júna 1919 v článku s názvom „*Ťažké chvíle!*“, so zreteľom na zmienený vpád maďarských bolševických vojsk na Slovensko, priniesol stanovisko A. Hlinku, v ktorom kritizoval politiku socialistov:

„My vieme, že tie štáty majú stále a silné základy, ktoré sú stavané na mravných základoch. Základ všetkej mravnosti a autority je viera. (...) Slováci, v nebezpečenstve je vlasť, majetok to váš spoločný, preto spiechajte na jej obranu. Nedajte sa zväzdať socialistom, to je rozkladný element a zárodok bolševizmu.

„Slovenský denník“ vo vojnom turíčnom čísle chválil ružomberských socialistov, že dobrovoľne hlásili sa na vojnu. Na úradnom mieste sme sa dozvedeli, že ani jeden sa nehlásil. Naopak, behajú sa pýtať od župana k mešťanostovi, že čo majú robiť. Socialisti nevedia, čo majú robiť v takýchto ťažkých dňoch. Na budúce vás poučíme o následkoch bolševizmu.“

Zjazd katolíckej mládeže na Slovensku v meste Ružomberok

Významnou udalosťou pre slovenských katolíckych študentov bol Zjazd katolíckych študentov Česko-Slovenska, ktorý prebiehal v dňoch 3. až 5. augusta 1919 v meste Ružomberok na Slovensku. Karol Sidor (1901 – 1953), neskorší významný slovenský politik, diplomat, novinár a predseda Ústredia slovenského katolíckeho študentstva, bol zvolený za predsedu tohto zjazdu.

Denník Slováčok zo dňa 5. júla 1919 v článku s názvom „Študentský zjazd“ poskytol vyjadrenie K. Sidora, ktorý vyzýval:

„Keby si každý presvedčený katolík úprimne uvedomil, že započaté hnutie katolícke na Slovensku nemôže obstáť bez pomoci študentskej, že úspech tohto hnutia závisí od mládeže – a najmä študujúcej! – dozaista všemožne by nám pomáhal.“

A. Hlinka bol čestným predsedom tohto zjazdu. Denník Slováčok zo dňa 2. augusta 1919 v článku s názvom „Vitajte u nás!“ zverejnil postoj A. Hlinku k tomuto zjazdu, ktorý vítal katolícku mládež slovami:

„Pozri si len, Slovač katolícka, tvojich synov! Tam sa objíme východ so západom, sever s poludním. Tu ukážeme, že dobrý Slováčok nebude nikdy nepriateľom dobrému, veriacemu a pracovitému Čechovi. (...) Prosíme požehnanie nebies na vašu prácu. Vitaj nám, slovenská katolícka mládež.“

A. Hlinka vyzdvihol význam mesta Ružomberok ako centra slovenského katolicizmu. Súčasne kritizoval vplyv českých profesorov, ktorí podľa neho ohrozovali katolícku vieru:

„Ružomberok sa už dávno vymknul z rámcov malého provinciálneho mesta. (...) Žaláre, väzenie, černovská tragédia, krvou posvätený kostol značia, že máme do činenia s kolískou slovenského katolicizmu. (...) Pokrokári z Čiech a Moravy museli prísť, aby sme vedeli to, čo sme sa ako chlapci učili, že sme z milosti Božej kresťania a katolíci. (...) Dnes nám beztriestne otravujú mládež. Profesori z katedier rúhajú sa Bohu, Kristovi a Márii. Vodcovia mládeže učia našich synov nenávidieť Boha, kňazov, Cirkev a kostol. (...) Preto príd' peknoduchá mládež do Ružomberka, daj nevercom a pokrokárom zaslúženú odpoveď. Príd' a zahrn mohutným hlasom: „Rúhačov Božích a nevercov Slovensko trpieť nebude!“ Slovensko ostane, ostať musí veriacim, lebo ináč zahynie.“

Nespokojnosť s postavením Slovákov a cesta do Francúzska

Samuel Zoch (1882 – 1928), slovenský evanjelický kňaz a župan Bratislavskej župy, nebol pôvodne zástancom širokej autonómie pre Slovákov v Česko-Slovensku a podporoval

centralistickú vládu. Zo strany vlády však dochádzalo k neprijateľným postupom voči Slovensku a S. Zoch na znamenie protestu odstúpil z funkcie župana.

Slovenský denník zo dňa 26. augusta 1919 priniesol v článku s názvom „*Českej verejnosti*“ kritický postoj S. Zocha voči zmieneným pomerom, ktorý vyjadril aj týmito slovami:

„Miera je už ozaj preplnená. Čo sa na Slovensku deje, presahuje všetky hranice. Na Slovensku šarapatia ľudia neznalí pomerov. Výsledok toho je potom, že šíri sa nenávisť voči Čechom, že medzi roduvernou slovenskou vrstvou ukazujú sa príznaky nedôvery voči všetkému, čo je české.“

Denník *Slovák* zo dňa 30. augusta 1919 v článku s názvom „*Pánu Minister Prezidentovi v Prahe*“ zverejnil list A. Hlinku adresovaný Vlastimilovi Tusarovi (1880 – 1924), vtedajšiemu predsedovi vlády Česko-Slovenska. A. Hlinka vyjadril v tomto liste hlboké rozhorčenie nad spôsobom vlády na Slovensku:

„Nemáme slobody tlače a zhromažďovania, nemáme ústavy, nemáme zhromažďovacieho práva. (...) Bez príčiny zapierajú a internujú ľudí. Redaktora „Slovenských ľudových novín“, dôstojného pána Floriána Tománka, internovali do Ilavy, dňa 18. augusta 1919. Príčiny neviem, ale asi tuším. Hovorí pravdu neobmedzeným a nezodpovedným vladárom Slovenska. (...) Ľud nemá čo jesť. (...) Profesori urážajú naše náboženské city. (...) Medzi katolíckym ľudom natískajú kult Husov. (...) Náboženstvo vyháňa sa zo škôl. (...) Zhromaždenia sú nepovoľované, alebo umele rozbíjané, ako v Trenčíne a Žiline. (...) Slovenskí úradníci a učitelia sú krivdení. (...) Dobrým Slovákom nadáva sa do Maďarónov, čím nálada sa len roztrpčuje. Slovákom sa vôbec neverí, a do každého úradu za dozorcú postaví sa Čech.“

Dr. František Jehlička (1879 – 1939), slovenský rímskokatolícky kňaz, Štefan Mnoheľ (1876 – 1944), slovenský rímskokatolícky kňaz a redaktor denníka *Slovák*, a A. Hlinka vycestovali dňa 27. augusta 1919 do Francúzska. Cieľom cesty bol Paríž. ThDr. Karol Kmeľko (1875 – 1948), slovenský rímskokatolícky kňaz a neskorší nitriansky biskup, vyprevádzal zmienených mužov až po Žilinu. Na stanici kúpil týmto mužom šunku na cestu a súčasne prisľúbil, že „*bude doma na stráži*“. Zámerom delegácie bolo poukázať na ťažké postavenie Slovákov vo vtedajšom Česko-Slovensku.

A. Hlinka navštívil pri tejto ceste aj Poľsko a *apoštolskú nunciatúru vo Varšave*. Vtedajším apoštolským nunciom v Poľsku bol Ambrogio Damiano Achille Ratti (1857 – 1939), neskorší pápež Pius XI. Následne navštívil aj Józefa Piłsudského (1867 – 1935), poľského maršala, ktorý bol hlavou poľského štátu. Zmienené návštevy boli zdvorilostné.

Jozef Országh ako jeden zo Slovákov žijúcich vo Varšave pri stretnutí s A. Hlinkom odmietal jeho zámer kritizovať Čechov v zahraničí. Následne oznámil zastupiteľskému úradu Česko-Slovenska v Poľsku tajný dôvod cesty A. Hlinku do Francúzska. Poľské úrady následne oznámili tieto skutočnosti úradom v Paríži a v Prahe.

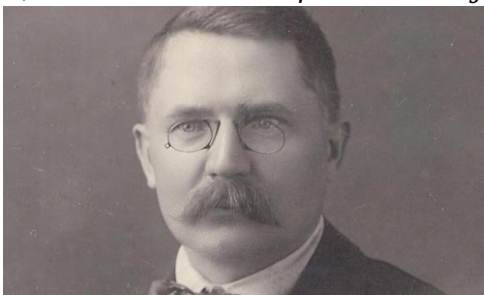
Slovenská deputácia vypracovala svoje sťažnosti v podobe *Memoranda*, ktoré poukazovalo na zlé postavenie Slovákov v oblasti hospodárstva, školstva, kultúry, náboženstva a na úradoch. Navštívila americkú, anglickú, francúzsku, poľskú a juhoslovanskú delegáciu. *Memorandum* bolo vytlačené v 1000 anglických a v 1000 francúzskych exemplároch.

A. Hlinka a jeho spoločníci vnímali, že na svojej ceste sú sledovaní. Súčasne museli počúvať časté námietky o národnej, kultúrnej a rečovej jednote Čechov a Slovákov, akoby to mal byť len jeden národ. Francúzske úrady na základe českej žiadosti odobrali pasy slovenskej delegácii, ktorá musela hneď opustiť Paríž.

Andrej Hlinka a jeho znevažovanie pre misiu v zahraničí

A. Hlinka musel zaplatiť vysokú cenu za svoju zahraničnú misiu, ktorou zvestoval svetu pravdu o smutnej realite postavenia Slovákov vo vtedajšom Česko-Slovensku. Napríklad MUDr. Vavro Šrobár (1867 – 1950), slovenský politik a vtedajší minister s plnou mocou pre správu Slovenska, na *verejnom zhromaždení v Moravskom Svätom Jáne*, konanom dňa 8. septembra 1919, vyhlásil A. Hlinku za „*velezradcu*“, a povedal:

„*Keď vodca je velezradcom, ľahko utvoríme si predstavu o jeho prívržencoch.*“

MUDr. Vavro Šrobár (1867 – 1950)

zdroj: snímka obrazovky, youtube.com

Zmiený prejav Dr. V. Šrobára bol zameraný jednoznačne proti A. Hlinkovi. Rozhorčení ľudia na tomto zhromaždení prejavovali svoj hnev voči A. Hlinkovi aj výkrikmi: „*Obesiť ho!*“

Vtedajšie *Revolučné národné zhromaždenie* v Prahe, resp. *pražský parlament*, obsahovalo aj *Slovenský klub*, ktorý združoval všetkých poslancov zo Slovenska. Bol zložený v rozhodujúcej väčšine z *evanjelikov* a neveriacich, čo nezodpovedalo vtedajšiemu náboženskému zloženiu slovenskej spoločnosti.

Slovenský klub vydal v Prahe dňa 9. septembra 1919 vyhlásenie, v zmysle ktorého A. Hlinka nedostal poverenie tohto *klubu* a prednáša pred zahraničným fórom len svoje osobné žiadosti a sťažnosti. *Slovenský klub* konštatoval:

„*Klub slovenských poslancov trvá jednomyselne na nerozlučiteľnosti československého národa.*“

Dr. V. Šrobár vystúpil dňa 18. septembra 1919 v *pražskom parlamente* proti A. Hlinkovi, a povedal, že program A. Hlinku vznikol na maďarskej pôde. Cieľom tohto programu podľa neho

malo byť odtrhnutie Slovenska od Česko-Slovenska.

JUDr. Milan Hodža (1878 – 1944), slovenský evanjelický politik, minister a neskorší predseda vlády Česko-Slovenska, vystúpil dňa 1. októbra 1919 v *pražskom parlamente*. Vo svojom prejave povedal, že A. Hlinka šiel do Paríža ako „*zradca štátu*“, a spájal sa v týchto svojich zámeroch aj s Poliakmi.

Vyššie zmieneným slovám Dr. V. Šrobára mohli uveriť najmä mladší českí politici a novinári, ktorí nepoznali činnosť A. Hlinku, zameranú na zlepšovanie postavenia Slovákov aj v podmienkach tvrdej *maďarizácie*. Pokrokoví politici a novinári spravili z A. Hlinku v krátkom čase „*zradcu národa a vlasti*“, ktorého je potrebné zničiť spolu s jeho prívržencami, a to v záujme záchrany republiky.

Administratívny výbor Liptovskej župy, v ktorom bolo 13 evanjelikov a 2 katolíci, požiadal dňa 27. septembra 1919 vládu Česko-Slovenska, aby nedovolila A. Hlinkovi vkročiť na územie Slovenska, a tým znemožnila jeho rozvratné pôsobenie. *Slovenský klub* následne v Prahe dňa 8. októbra 1919 vyhlásil, aby Dr. F. Jehlička a A. Hlinka boli zbavení mandátu. *Slovenská ľudová strana* bola vyzvaná, aby obsadila dva uprázdnené mandáty novými ľuďmi.

Slovenská ľudová strana odmietala postoj *Slovenského klubu*, ktorý nemal právo odnímať mandáty Dr. F. Jehličkovi a A. Hlinkovi. JUDr. Jozef Buday (1877 – 1939), slovenský rímskokatolícky kňaz, viedol *Slovenskú ľudovú stranu* v období pobytu A. Hlinku ako jej predsedu na zmienenej zahraničnej misii. Členovia tejto politickej strany stáli verne pri svojom predsedovi a nezradili ho.

Napriek šíreniu masívnej propagandy vo vtedajšej tlači zameranej proti A. Hlinkovi existovali aj hlasy schvaľujúce jeho zahraničnú misiu. Napríklad *Československá strana lidová* vo svojich novinách *Lid*, v čísle 208 z roku 1919, vyjadrila pochopenie pre A. Hlinku slovami:

„*České noviny nazývajú Hlinku zradcom, že bez vedomia vlády, bez českého pasu a bez súhlasu „Slovenského klubu“ odišiel do Varšavy a do Paríža. Teraz však prichádza informácia, ktorá ukazuje Hlinkovu cestu v inom svetle. Hlinka sa dozvedel, že naša vláda chce vyrvať zo Slovenska dve stolice, oravskú a spišskú, a vymeniť ju s Poliakmi za Tešínsko. A proti tomu Hlinka šiel ako slovenský vlastenec protestovať. Prirodzene, že od našej vlády nedostal by pas na túto cestu. (...) Spôsob, akým agrárno-socialistická vláda vystupuje proti katolíkom slovenským a aj českým, potrebné je raz predniesť na svetovom fóre v Paríži.*“

Návrat Andreja Hlinku na Slovensko v znamení nebezpečenstva

A. Hlinka vracal sa zo svojej zahraničnej misie cez Rakúsko a cez mesto Viedeň. Pokúsil sa najat si člň na rakúskom brehu rieky Moravy a previezť sa na slovenský breh. Keď prievozník videl, že pred ním stojí A. Hlinka, ktorému venovali veľkú pozornosť aj vtedajšie viedenské noviny, povedal mu:

„Neprevezím vás. Pozrite, na slovenskom brehu Moravy majú tábor československí vojaci a financi. Mohli by vás a aj mňa zastreliť.“

V tom čase bol už večer a začalo sa stmievať. A. Hlinka šiel na najbližšiu železničnú stanicu a strávil tam v čakárni celú noc. Rozmýšľal na tým, ako by sa mohol dostať domov. Ráno kráčal do obce Angern, v ktorej zaklopal na dvere miestnej fary. Tamojší farár požičal A. Hlinkovi svoju legitimáciu, ktorá umožňovala prekročenie hraníc.

A. Hlinka spolu s farárovým kostolníkom následne prišiel k mostu, ktorý viedol z Rakúska do obce Uhorská Ves, ktorá sa v súčasnosti nazýva Záhorská Ves, a nachádza sa na území Slovenska v okrese Malacky. Bolo to v ranných hodinách dňa 4. októbra 1919. A. Hlinka musel predložiť legitimáciu strážnikom podobne ako robotníci, ktorí smerovali do blízkeho cukrovaru za prácou. Prechod cez most sa vydaril.

Po prechode cez most A. Hlinka napísal list Dr. F. Jehličkovi do Viedne, aby aj on prišiel na Slovensko rovnakým spôsobom. Kostolník prevzal legitimáciu a list a vrátil sa na rakúske územie. A. Hlinka bol povzbudzovaný radami dobrých ľudí, ktorí mu ukazovali správny smer cesty. Kráčal nenápadne sám niekoľko hodín a došiel až do mesta Malacky.

Andrej Hlinka

zdroj: snímka obrazovky, youtube.com

A. Hlinka vošiel do *františkánskeho kláštora v Malackách*, avšak prekvapene sledoval mnoho vojakov na kláštorných chodbách. Preto radšej odišiel a navštívil miestneho farára, ktorý mu poskytol koč, na ktorom sa dopravil do obce Nádaš, ktorá sa v súčasnosti nazýva Trstín, a nachádza sa v okrese Trnava. Tam prenocoval na miestnej fare a ráno cestoval vlakom do Trnavy, kde navštívil Vendelína Javorku (1882 – 1966), slovenského rímskokatolíckeho kňaza a jezuitu, ktorý bol jeho príbuzným. Zdržoval sa tam v období od 5. do 9. októbra 1919.

V ďalšej fáze svojej cesty pokračoval v sprievode svojich priateľov vlakom z Trnavy do Žiliny, pričom svoju tvár zakrýval novinami, ktoré čítal. Keďže v Žiline bolo mnoho četníkov, vojakov a ďalších ľudí, so zámerom vyhnúť sa možným nepokojom navštívil *františkánsky kláštor*. *Miestni františkáni* privítali A. Hlinku veľmi srdečne a nevnímali ho ako „*vlastizradcu*“. A. Hlinka sprevádzaný modlitbami týchto rehoľníkov pokračoval v zakrytom koči na železničnú stanicu v neďalekej obci Varín.

A. Hlinka počas dlhého čakania na vlak z Varína do Ružomberka počul od svojich spolupracovníkov znepokojujúce správy. Vládni emisári prišli dňa 21. septembra 1919 do Ružomberka, aby *poštátnili katolícke školy*. Tisíce katolíkov vyšli do ulíc a vyhнали nevítaných emisárov z mesta. Zhromaždení ľudia prijali *rezolúciu*, ktorou protestovali proti tomuto zámeru vlády.

Ďalšou zlou správou bolo, že Ignác Grebáč-Orlov (1888 – 1957), slovenský rímskokatolícky kňaz a neskorší redaktor denníka *Slovák*, bol zbavený profesúry na *gymnáziu v Ružomberku*, kde vyučoval náboženstvo. Napriek týmto zlým správam A. Hlinka bol rád, že *ružomerskí katolíci bránili katolícky charakter škôl* aj v čase jeho neprítomnosti, za ktorý sám veľmi bojoval v období pred rokom 1918.

A. Hlinka bol v piatok v skorých ranných hodinách, dňa 10. októbra 1919 v ružomerskom kostole a sedel v spovednici. Mnoho ľudí prišlo do kostola a keď zistili, že ružomerský farár skutočne prišiel domov, ďakovali na kolenách Bohu za jeho šťastný návrat. Keďže správa o jeho návrate sa rozšírila po meste, aj ružomerskí gymnazisti vyslali svoju menšiu delegáciu, ktorá prišla pozdraviť a privítať A. Hlinku na jeho faru. Bolo zjavné, že zmienení ľudia vnímali A. Hlinku ako „*ochrancu katolíckej viery a Slovenska*“, a nie ako „*vlastizradcu*“.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/andrej-hlinka-a-jeho-znevazovanie-za-sirenie-pravdy-o-skutocnom-postaveni-slovakov-v-cesko-slovensku-v-roku-1919/>

